

УДК 342.9:5.08

КОВАЛЕНКО Л.П., кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного університету “Юридична академія імені Ярослава Мудрого”

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Анотація. В статті розкривається сутність поняття інформаційної діяльності, визначаються суб’єкти інформаційного права, що її здійснюють.

Ключові слова: інформаційна діяльність, інформація, інформаційне право, суб’єкти інформаційної діяльності.

Аннотация. В статье раскрывается сущность понятия информационной деятельности, определяются субъекты информационного права, что ее осуществляют.

Ключевые слова: информационная деятельность, информация, информационное право, субъекты информационной деятельности.

Summary. Essence of concept of informative activity opens up in the article, informative legal subjects are determined, that she is carried out.

Keywords: informational activity, information, informational right, subjects of informational activity.

Постановка проблеми. У науці поняття “інформаційна діяльність” вживається в найрізноманітніших значеннях. Тому актуальним залишається питання щодо визначення інформаційної діяльності, її сутності. Не вирішена проблема щодо визначення завдання, принципів, видів інформаційної діяльності, правового статусу суб’єктів інформаційної діяльності та ін.

Одна група учених вважає, що термін “інформаційна діяльність” використовується для характеристики соціальної ролі інформаційного права, друга група учених вважає, що це права, обов’язки суб’єктів інформаційного права в інформаційній сфері, які містяться в чинному інформаційному законодавстві [1, с. 22; 2, с. 46].

Таким чином, категорія “інформаційна діяльність” багатозначна. Але, так чи інакше, в більшості випадків із інформаційною діяльністю пов’язується спрямований вплив інформаційного права на певні сторони інформаційної сфери.

Мета статті. Запропонувати авторське визначення інформаційної діяльності, розкрити її сутності. Необхідно дослідити завдання, принципи, види інформаційної діяльності, правовий статус суб’єктів інформаційної діяльності і т. ін. питання.

Виклад основних положень. Завжди важливо розуміти характеристику предмета, його призначення і суть. Інформаційне право – це галузь права, що регулює суспільні відносини, які виникають у процесі створення, зберігання, розповсюдження і використання інформації. За допомогою з’ясування інформаційної діяльності інформаційного права можна з’ясувати його соціальне призначення. Таким чином, через розкриття інформаційної діяльності ми розглянемо соціальне призначення інформаційного права.

Короткий строк використання поняття “інформаційна діяльність” сьогодні не дозволяє констатувати наявність єдиного погляду на цю проблему. Якщо синтезувати численні точки зору, то можна зробити висновок, що під інформаційною діяльністю розуміють або соціальне призначення інформаційного права, або його напрями правового впливу на суспільні відносини, або і те й інше разом.

Останнє пов'язано з тим, що як соціальне призначення, так і напрями його впливу на суспільні відносини, взяті окремо, не вичерпують поняття інформаційної діяльності. Якщо під інформаційною діяльністю розуміти тільки соціальне призначення інформаційного права, то подібне поняття буде мати дуже загальний характер. При понятті інформаційної діяльності тільки як напряму правового впливу на суспільні відносини не береться до уваги спрямовуючий момент цієї дії.

У зв'язку з цим слід акцентувати увагу на недоцільності ототожнення або протиставлення напрямів правового впливу соціальному призначенню інформаційного права і навпаки.

Поняття “інформаційна діяльність” має охоплювати одночасно як призначення інформаційного права, так і його вплив на суспільні відносини. Тому, розкриваючи сутність якої-небудь інформаційної діяльності, необхідно постійно мати на увазі зв'язок призначення інформаційного права з напрямками його впливу і навпаки – визначеність останніх призначенням інформаційного права.

Власне інформаційна діяльність – це реалізація його соціального призначення. Що ж слід розуміти під соціальним призначенням інформаційного права і правовим впливом?

Соціальне призначення інформаційного права формується з потреб суспільного розвитку. Відповідно до соціальних потреб суспільства створюються закони, спрямовані на закріплення інформаційних відносин, їх регулювання або охорону. Причому те або інше призначення інформаційного права виступає тим виразніше, чим гостріше відчувається потреба (необхідність) саме у відповідній його соціальній ролі – закріпити, захистити або направити розвиток інформаційних відносин.

Упорядкованість інформаційних відносин, їх системність і динамізм є необхідними умовами функціонування й розвитку суспільства. Тому соціальне призначення інформаційного права полягає у врегулюванні, впорядкуванні інформаційних відносин, наданні їм належної стабільності, створенні необхідних умов: для реалізації інформаційних прав громадян і нормального існування громадського суспільства в цілому[3, с. 23].

Правовий вплив інформаційного права – це така категорія, яка характеризує шляхи, форми, способи впливу права на інформаційні відносини.

Напрямок впливу – найбільш суттєвий компонент інформаційної діяльності, він є відповіддю на потреби суспільного розвитку, результатом законодавчої політики, що концентрує ці потреби і трансформує їх у позитивне право.

Розкриваючи поняття “інформаційна діяльність”, слід звернути увагу і на співвідношення таких категорій, як “правовий вплив” і “правове регулювання”.

Правовий вплив – це не тільки суто нормативний, але й психологічний, ідеологічний вплив права на почуття, свідомість і дії людей. До форм правового впливу належить, наприклад, видання джерел інформаційного права.

Інформаційно-правове регулювання – це здійснюване за допомогою системи правових засобів (юридичних норм, правових відносин, правових приписів та ін.) упорядкування інформаційних відносин.

Інформаційно-правове регулювання є однією з форм правового впливу і співвідноситься з останнім як частина і ціле.

Існування різних форм правового впливу дозволяє більш чітко розрізнити власне юридичний вплив інформаційного права (правове регулювання) і неюридичний (інформаційний та орієнтирний). Поняття “інформаційна діяльність” охоплює два види впливу.

На нашу думку, проблемами інформаційної діяльності є:

1. Інформаційна діяльність обумовлена сутністю інформаційного права і визначається його призначенням у суспільстві. У той же час інформаційна діяльність не є лише проявом іманентних якостей сутності, її не можна розглядати лише як їх “проекцію”. Не можна механічно зв’язувати інформаційної діяльності і сутність інформаційного права; інформаційна діяльність має певний ступінь незалежності.

2. Інформаційна діяльність характеризує напрям необхідного впливу інформаційного права на інформаційні відносини, тобто такого, без якого суспільство на цьому етапі розвитку не може існувати (регулювання, охорона, закріплення певного виду суспільних відносин).

3. Інформаційна діяльність виражає найбільш суттєві, головні риси інформаційного права і спрямована на здійснення основних завдань, що стоять перед інформаційним правом на зазначеному етапі його розвитку.

4. Інформаційна діяльність становить, як правило, напрям його активної дії. Тому однією з важливих її ознак є динамізм.

5. Постійність як необхідна ознака інформаційної діяльності інформаційного права характеризує стабільність, безперервність, досить довгу її дію. Постійність властива інформаційному праву, проте це не означає, що незмінними залишаються механізм і форми її здійснення, які змінюються і розвиваються відповідно до потреб практики.

Для того, щоб більш чітко усвідомити поняття “інформаційна діяльність”, слід визначити, у чому її відмінність від близьких по суті юридичних категорій, таких як: “роль інформаційного права”, “завдання інформаційного права” і “функціонування інформаційного права”.

Визначення “роль інформаційного права” вказує на значення інформаційного права у житті суспільства, держави взагалі або на певному етапі їх розвитку. Відповідаючи на запитання, яка була (чи буде) роль інформаційного права на тому чи іншому етапі, слід розглянути інформаційну діяльність на цьому етапі, висновок цього дослідження становитиме відповідь на запитання. “Роль інформаційного права” більш загальна по відношенню до поняття інформаційної діяльності. Саме у цьому їх відмінність. Визначення “завдання інформаційного права” – це інформаційна, економічна, політична чи соціальна проблема, що стоїть перед інформаційним правом, і яку воно покликано вирішувати. Завдання інформаційного права відображає постійну мету, досягненню якої воно повинно всебічно сприяти.

Справа в тому, що завдання інформаційного права не є елементом інформаційної діяльності. Воно впливає з інформаційних, економічних, політичних, соціальних потреб суспільства, визначається загально соціальними закономірностями розвитку держави і права, особливостями соціально-економічних умов окремих етапів розвитку суспільства, держави, інформаційного права, історичними обставинами, співвідношенням політичних сил, національними факторами і т. ін.

Залежність інформаційної діяльності від завдань інформаційного права знаходить прояв у тому, що, по-перше, завдання часто безпосередньо обумовлюють саме існування інформаційної діяльності, по-друге, визначають їх сутність і, по-третє, суттєво впливають на форми та методи їх реалізації, визначаючи конкретні напрями правового впливу[4, с. 38].

Визначення “функціонування інформаційного права” відображає дію права в соціальній системі. Дати функціональну характеристику інформаційного права – означає розкрити способи його впливу (шляхи і форми впливу на інформаційні відносини).

На нашу думку, “інформаційна діяльність” – поняття, що відображає не тільки сучасне і майбутнє (цілі і завдання) інформаційного права, то “функціонування” віддзеркалює дію інформаційного права в сучасних умовах, якщо інше додатково не обумовлене.

Висновки.

Таким чином, поняття “інформаційна діяльність” і “функціонування інформаційного права” є дуже близькими, у чомусь тотожними, але не такими, що повністю збігаються. Функціонування інформаційного права – питання, безпосередньо пов’язане з проблемою інформаційної діяльності, оскільки характеристика системи інформаційної діяльності – це, по суті, характеристика функціонування інформаційного права. У конкретному ж значенні поняття “функціонування інформаційного права” означає дію права як елемента соціальної системи поряд з державним механізмом, мораллю, політикою, іншими соціальними регуляторами. Іншими словами, функціонування інформаційного права – це дія інформаційного права у соціальній системі, реалізація його інформаційної діяльності, втілення їх у суспільних відносинах.

Під інформаційною діяльністю інформаційного права слід розуміти головні напрями його впливу на інформаційні відносини. Ці напрями обумовлені соціальним призначенням інформаційного права.

Характеристику інформаційного права доповнюють перелік його інформаційної діяльності і внутрішня система побудови.

Вплив інформаційного права здійснюється через свідому належну або можливу поведінку людей. Він є проявом динаміки інформаційного права і реалізується через виконання суб’єктами інформаційного права своїх прав і обов’язків.

Інформаційна діяльність безпосередньо спрямована на виконання завдань, що стоять перед інформаційним суспільством.

Використана література

1. Баскаков В. Захист інформації з обмеженим доступом: розвиток вітчизняного законодавства / Підприємництво, госп-во і право : наук.-практ. госп.-прав. журн. – 2011. – № 4. – С. 126-128.
2. Бачило И.Л. Информационное право – новая отрасль права Российской Федерации (методология, теория, практика) // Гос-ва и право. – 2008. – № 3. – С. 85 – 92.
3. Пріоритети законодавчого забезпечення інформаційних правовідносин в Україні // Вісн. Харк. нац. ун-ту внутр. справ. – Х. : Нац. ун-т внутр. справ. – 2010. – № 4 (51). – Ч. 2. – С. 128-135.
4. Концептуальні засади методології інформаційного права / Підприємництво, госп-во і право : наук.-практ. госп.-прав. журн. – 2011. – № 7. – С. 112-117.

~~~~~ * * * ~~~~~